

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru de-care publicare.

Sibiu în 22 Februarie 1884.

Fiori reci ne străbat inima la scrierea acestor rënduri. Fiori reci stăpînesc în noi urita hidră de care este stăpînit aproape întreg continentul, și care cu nume comun se numește anarhie. Pretutindena și-a infipt ea cortul domniei sale, armele ei sînt dynamitul, arme teribile, cari nimicesc viața, averea, produc disordine în viața socială, restoarnă toate temelile aședimentelor statului, și sdruncină siguranța publică a clasei muncitoare. În urma ei rămîne pustie și amar spriginite de sêlbătăcia naturii omului aduse la marginea desperărei.

Cu începutul acestui secul sciința a luat un avânt puternic, și dacă ne sînt permise gradațiunile, trebuie să punem la locul prim chemia. Acest avânt îmbucurătoriu se vede astăzi rësbunat preste măsură, și nu scim în care parte cumpănesce greutatea. Desfrênul pasiunilor omenesci și-a ales de mijloace produsele sciinței cu cari vrea să restorne ordinea socială de pre continent. În adevër tristă aparițiune. Anarhia și-a lătit terenul de activitate pretutindena, bombele de dynamit sînt aședate din distanță în distanță pe rețeaua căilor ferate, și esplodând distruge viața elementelor celor pacinice chemate a susține prin muncă societatea omeneasă.

Ca product al destrăbălării morale potențate la fanaticism anarhia nu mai cunoaște margini. Și ceea ce ne însuffă serioase ingrigiri este gradul la care a ajuns ea astăzi. Proclamată în timpuri și între impregiurări anormale, și lătită cu multă sirguință, anarhia începî a lua forme mai pronunțate, și a se manifesta în toată cruđimea ei. Urmarea naturală a fost reacțiunea din partea puterii statului. Odată ajunsă aceste forțe față în față au început a se oțeli și una și alta. Și astăzi vedem că anarchiștii lucră la opera lor de desastru cu o tărie sufletească, pre care noi o numim fanaticism, ei însă se consideră de martiri, și vedem că și lumea începe a-i privi cu asemenea ochi.

Priveliștea îngrozitoare ni se prevestea din depărtare cu vuet asurđitor. Russia fu mai mănoasă în această privință. Nihilismul în Rusia a luat în timpul mai nou dimensiuni enorme, căruia nu i a putut rezista nici formidabila putere armată, de care ea dispune. Și a trebuit să suferim sdruncinări anunciându-ni-se din ți în ți atentate peste atentate până la 1 Martie 1881, când ne-a adus firul telegrafic scirea despre asasinarea țarului Alecsandru II.

Față cu represaliile cele mai severe s'au pus în mișcare fanaticismul jertfirei de sine și Russia ne-a dat probe până unde poate merge un asemenea fanaticism.

Paralel cu nihilismul din Russia și-a urmat calea socialismul în Germania, îndreptat și el contra ordinii sociale. Și a trebuit să vedem cele mai teribile atentate contra bătrăului Wilhelm, sub care s'a făcut unitatea Germaniei, a trebuit să vedem represalii din partea puterii statului, a trebuit să se proclame starea de asediu asupra principalelor cuiburi ale sciinței moderne, stare de asediu, care se promulgă din an în an și este în vigoare și astăzi.

Ce s'au întemplat prin Francia e în stare se închiege sângene în om. Între impregiurările cele mai critice când vrăjmașul strein domnia în țeară hydra terorismului își ridică capul ca vrășmaș intern, și ea a distrus toate fără privire în dreapta și stînga. Starea escepțională fu sistată prin proclamarea amnestiei generale. Republica se cređu destul de puternică spre a întimpina pericolul anarchiștilor. Dictatorul de odinioară, incarnațiunea revanșei, Gambetta, și lăsă scaunul presidențial spre a spune parlamentului Francei că republica se simte destul de tare spre a putea strînge la sinul ei de mamă pe fi cei rătăciți. Și astăzi dupa doi ani de țile parlamentului Francei a făcut lege pentru oprirea manifestațiunilor anarchiștice, primul pas spre represalii.

Mai multe decât toate se pare că va avea de suferit Anglia. Omorurile crunte severșite de Fe-

nieni, esplosiunile fără număr de bombe au umplut de teroare toată lumea, și Anglia a trebuit să ceară și conlucrarea Americii în apărarea contra selbateiei anarchii.

Singuri noi eram cruțați de aceasta lepră universală. Întruniți în loialitate cătră monarch și instituțiunile țerei numai după nume cunosceam anarchia. Răbdurii dela natură și dispuși prin religie la sperarea lucrurilor tot mai bune, cetățenii Austro-Ungariei trăiam între impregiurări normale scutiți de anarhie prin iubirea și stima reciprocă pe de o parte și ingrigirea părintească a guvernului de altă parte. Acuma însă ne vedem și noi isbiți de hidra anarchismului. Casurile criminale din Viena și giur au silit pe guvern la luarea de măsuri escepționale. Destrăbălarea generală e boală lipicioasă, și ea mai ales în timpul din urmă ni s'a prezentat ca epidemie cronică universală.

Din Austria anarhia a trecut la noi, și cu durere am observat, că ea fu provocată de unii oameni singuratici fără inimă, și explotată de unii fanatici, pentru ce scopuri, nu scrutăm acuma. Cunoscută sub numele de antisemitism, anarchia la noi se făcu stăpână asupra inimilor domoale și blânde a le junimei. Și ne este încă în proaspetă memorie propaganda printre junimea dela universitatea din Budapesta. S'au pornit apoi resvrătirile prin prigonia jidanilor. Și am vedut scene ca cele dela Pojon, Zala-Egerszeg etc. cari cu puțin diferau de cele de prin secul trecut.

Trebuie să ne tragem seama cu curentul anarchic mai ales acuma, când după cum ne arată semnele, el nu se opresce numai pe terenul de până acuma, adevăr de a lucra contra formeii guvernării de stat, ci a intrat deja și în viața socială și cea privată, distrugând și aici fără cruțare.

Reacțiunea față cu acest curent primejdios se rađimă în mare parte și pe umerii scoalei și ai bisericeii. Scoala este chemată a forma caracterele, a predica din catedră iubirea de-apropelui, iubirea de ordine, iubirea și stima față cu legile statului. Chemarea bisericeii nu o mai accentuăm.

Fiori reci străbat inima noastră contemplând tristul tablou, ce ni se înfățișează înaintea ochilor nostri. Da. În scoală pe căi furioase au băgat oamennii politica, care întru nimica nu va contribui la formarea caracterului băiatului. În biserică mâni nechemate mesteșugesc fără nici un scrupul și vreau se provoace cu forța anarhia. Semne sînt de ajuns până acuma.

Trist, de tot trist și posomorit tablou, la a cărui contemplare vrënd nevrënd trebuie să exclamăm; „Videant consules“.....

Semne și minuni.

„De nu veți vedea semne și minuni nu veți crede.“ După această sentență biblică ar trebui să credem serios, căci semnele s'au ivit, și minunile încă pot urma. Și dacă am crede, ar trebui să spunem tuturor, celor ce li se cuvine a scî, că jurnalul cel nou în perspectivă, despre care luasem o scurtă notiță, se va înființa, și mâne-poimăne ne vom întâlni în arena publicistică cu un contrar înversunat, care își va îndrepta săgețile sale înveninate togma în contra noastră. Așa a eșit vestea în țară și până una alta ea se susține cu multă cerbicie. Cu toate că e vorba de o întreprindere, despre care acum nu putem scî cu siguranță, dacă se va realiza sau ba, de cređut însă putem crede, căci a crede nu este păcat, totuși nu va fi lucru de prisos a cumpăni serios mai înteu necesitatea apoi motivele, ce îndeamnă pe domnii anteprenori a fonda un jurnal nou. Osteneala ni se va respăli cu prisos în lumea aceasta de cătră fondatorii cu intențiunea, în cealaltă de cătră cel atotputernic, care cunoaște intențiunea.

Se vedem deci cum stăm în stadiul de acuma al lucrului.

Oare este necesitate de a se mai înființa un jurnal nou și încă togma din partea unor băr-

bați de ai noștri, a căror vederi politice și bisericesci, judecând după antecedentele din trecut, până ieri alaltă ieri erau identice cu ale noastre? Înțelegem și noi dorința esprimată mai în anii trecuți de a se da publicului român un ȳiaru, care se apară în toate țilele și se țină mai cu înlesnire seamă de toate aparențele politice de ȳi,* — dar noi credem, că reprezentanții acestei idei de altmintrenea salutarie, nu sînt bărbații cari umblă cu jalba în proțap mai cu samă dela finea anului trecut, bărbații, cari sînt în fruntea afacerilor noastre bisericesci. Ideea unui jurnal de toate țilele a emanat din altă parte și cu scopul învederat, de a da ideei passive, politice de negațiune absolută un sprigin și mai puternic. Nu voim să discutăm, dacă ideea de pasivitate politică, așa precum s'a manifestat ea în evoluțiunile sale la Românii din Transilvania, mai are lipsă să fie accentuată și într'un jurnal de toate țilele. Pentru afirmarea unei negațiuni politice, care nu mai are nici o îndreptățire actuală, după ce faptele și rezultatele au desmintit de mult încă, — nu mai este lipsă de un asemenea jurnal. A sta cu mâinile în sin și a privi pasiv, cum se domoralisează ȳi de ȳi poporul român din Transilvania prin neparticipare la alegeri sau mai bine ȳicind prin participare în folosul străinilor și în paguba noastră — pentru astfel de joc hasard politic sînt prea de ajuns cele trei foi, cari representă politica pasivității. Și totuși scopul, ce vrea să-l urmărească consorțul, de care ne este vorba, este apărarea principiului de pasivitate proclamat de nou în conferența din anul 1881. Aceasta o scim din întreita desmintire în un ȳiaru german din loc, desmintire, cu care au pășit pentru prima dată ca pasivisti atleții principiilor de activitate ale fericitului Șaguna. Va se ȳică contingentul pasivistilor se sporesce cu nesce elemente, cari au reprezentat dela început un principiu cu totul contrar celui de astăzi. Nu scim cum va întimpina generalitatea pasivistilor aceasta trupă desertată, care vrea să fie acum ea în fruntea luptei, purtătoarea drapelului. De altmintrenea nu e treaba noastră a constata creditul ce-l au anteprenorii la prietenii lor de nou încuscriți. Va fi destul să ȳicem, că vechii pasivisti nu vor privi fără oare care geloșie la zelul precipitat al neofitiilor. Dar după semnele de până acuma scopul adevărat al anteprenorilor este cu totul altul. Pasivitatea va fi numai firma cea ademenitoare, un fel de captatio benevolentiae a publicului, ear scopul rezervat este a nimici „Teleg. Rom.“ și cu acesta deodată și tipografia archid. gr. or. veți doamne, pentru că foaia noastră în urma unui incident și-a schimbat personalul vechiu conservându-și însă intactă programa staverită în mod testamentariu de fundatoarele ei — fericitul Șaguna. Deci resbunare cu ori ce preț — Romanus injuriae memor esse solet și de aceea jos cu toate acuisițiunile positive bisericesci dacă, acele nu mai sînt concredute în mâinile acelora, cari au conlucrat însăși la fundarea și susținerea acestui organ și a tipografiei noastre.

Este o mare ficțiune, când anteprenorii se cred a fi unicii reprezentanți ai ideilor, principiilor și tradițiunilor șagunaiane, pe care voiesc să le apere ca noi militanți într'o oaste, care meru a dat năvală asupra principiilor nemuritoriului archiereu. Într'adevăr mare vanitate și ficțiune! Și dacă această ficțiune nu s'ar presenta în forma, în care ea ni s'a prezentat, am lăsa pe respectivii să se legene în acest deliriu dulce, i am lăsa să creadă, că e de ajuns ca cineva să se adăpostească la umbra unui bărbat mare cât timp trăește acesta, pentruca după moartea lui să se considere de esecutor legal exclusiv al testamentului. Dar ni se pare că succesiunea în principiele și ideile unor bărbați mari diferesce foarte mult de succesiunea comună. În averea unui părinte trupesc poate suc-

*) Această idee se pare a se apropia de realizare. A se vedea Anunciul publicat la alt loc. Red.

cede și un fiu îngrat, dar în moscenirea ideala ce ne o lasă un bărbat mare și meritat nu putem succede decât luându-ne acele idei salutare ca îndreptariu pentru atitudinea noastră. Numai prin fapte ne putem așeza demni și legitimi succesori ai marelui Archipăstoriu. Și oare bărbății, cari vor se fie sufletul organului ce are să se înființeze, sunt dînșii adevărați reprezentanți ai ideii șagunaiane când ei, după cum s'a dat alarma prin diarele de preste munți, intenționează ași îndrepta atacul togma asupra tipografiei archid. și a organului nostru? Oare au uitat acești oameni luptele cele mari și grele ce le au avut marele arhieru cu ministrul ultramontan absolutistic Thun și cu alții ultramontani, până ce au putut înființa tipografia archid., care era o necesitate simțită de toți credincioșii noștri? Înființarea tipografiei noastre a fost o acuzițiune, a cărei valoare a fost apreciată de toți — pe atunci — astăzi însă ea este un spine togma în ochii acolora, cari au fost mai entusiasmați pentru dînșii. *Quantum mutatus ab illo!* ne vine a esclama, când aușim numai, că oamenii noștri proiectează un asemenea plan — pentru ași stémpera mânia și pofta de resbunare.

Dar să ne oprim! Un asemenea plan totuși în cele din urmă nu se va pune în lucrare și numai mândărimea și maliția unor diaristi neastémperați poate presupune, că nesce oameni, cari numai ieri alaltăieri bătură pe la ușile vechilor lor contrari, pentru ași resufla mânia și resbunarea în public și ași discreditat tot trecutul lor, pot aluneca în impasul de a recurge la o asemenea programă destructivă.

De vrut vor vrea dênșii ceva, căci ispita e mare, și omul e om, însă ei sânt toți oameni cu scriptura în sin, și știu că întoarcerea și în oara a unspredecea încă se primesce. Apoi să nu uităm că marfa s'a anunțat prin doba cea mare în Bucuresci, și e lucru vechiu, că dacă ajunge marfa la dobă, puțină nădejde mai este.

Onoratei redacțiuni a „Telegr. Rom.“ în Sibiu.

Ne permitem rugarea să binevoiți a primi în coloanele stimatului Dvoastre diar alăturata încunoscătoare a publicului despre înființarea unui institut tipografic în Sibiu sub numele „Ateneul român“ și a ne da concursul D-voastre la realizarea acestei întreprinderi.

Ai Onorabilei Redacțiuni
Sibiu, 2 Februarie 1884.

Comitetul electoral central.

P. Cosma,
președinte.

A. Trombițaș,
secret.

Ateneul român

institut tipografic în Sibiu.

Subsemnații aducem la cunoștința onoratului public, că provocați de cătră mai mulți bărbăți de frunte ai națiunii noastre și de cătră unele din mețingurile române, ținute în anul trecut, dorind a coresponde opiniunii publice, și a mulțami una din cele mai simțite trebuințe la românii din Austro-Ungaria, ne-am unit într'un consorțiu, cu scopul de a înființa o societate pe acțiuni sub firma „Ateneul român“, institut tipografic, cu scop de a desvolta și înavuți literatură română și a fonda un diar cotidian totdeauna organ al partidei naționale române.

Capitalul social va fi de una sută mii florini v. a. compus din 1000 acțiuni à 100 fl.
Timpul și locul subscrierii acțiunilor se va face cunoscut în zilele aceste conform legii comerciale.
Sibiu, 2 Februarie 1884.

Vincentiu Babeșiu,

proprietariu, membru al Academiei române.

George Barițiu,

membru al Academiei române.

Parteniu Cosma,

advocat.

George Pap,

proprietariu.

Dr. Ioan Rațiu,

advocat.

Visarion Roman,

director al institutului de credit și de economii „Albina“
membru corespondent al Academiei române.

George Secula,

advocat.

Anania Trombițaș,

referent scolar în consistoriul archidiecezan gr. or. din Sibiu.

Convocare.

Intelligenții români cu drept de alegere, cari voiesc a desvolta activitate pe terenul legal, sânt invitați a lua parte la conferența pregătitoare ce se va ținea la Budapesta în 14 Martie c. n. după

ameași la 5 oare în sala hotelului la „cornul vânătorului“ (Vadászkürt.)

Deputații dietali români.

„Viitoriul“.

Omorul din 9/21 Februarie.

Făptuitorii cruntului și groaznicului omor comis contra familiei Dr. Friedenwanger sânt descoperiți. Marți după ameași se respândise cu iuteala fulgerului prin cetate scirea, că cei doi ucigași juni: Anton de Kleeberg și Robert Marlin au mărturisit înaintea judelei de instrucțiune crima. Particularitățile ce compun această dramă înfiorătoare se transplătară din grupă în grupă la oamenii din public ce așteptau cu neastémperă să cunoască aceste detaiuri crunte. Neliniscia și nerăbdarea, de care era stăpânit publicul în zilele din urmă, au dispărut deodată. Direcțiunea poliției, procurorul și judele investigator au purces cu multă precauțiune și au urmărit mai departe momentele de suspecțiune aproape coplesitoare ce agravau pe inculpații Kleeberg și Marlin, fără de a pierde din vedere posibilitatea că pot să mai fie și alți complici la acest omor înfricoșat. Investigațiunea judecătorească s'a introdus și îndeplinit după prescrișele legii. După ce prin o norocoasă întâmplare se descoperiseră instrumentele de omor, s'au cercetat legătura dintre acestea și eventualii făptuitori, s'au făcut areștările necesare, s'au cules și asigurat momentele de suspecțiune. Până alaltăieri au mai lipsit numai unele fire în rociul pregătit cu multă ingrigire pentru a prinde pe vinovați. Marți după ameași directorul poliției și procurorul de stat au făcut o perchișițiune de casă, care a completat rociul dând judelei de instrucțiune dlui Iahn în mână materialul pentru a opera contra inculpaților și a-i face să mărturisească faptul tăgăduit cu multă cerbicie. Frații Gruninger constatându-se a fi nevinovați se vor pune pe picior liber.

Atât în genere — acum vom începe în detaliu.

Marți după ameași, s'a făcut de nou o perchișițiune de casă în locuința lui Marlin și într'a lui Kleeberg. S'au cercetat mai cu de amăruntul toate unghiurile, în șop și în pivniță, săpându-se padimentul etc. În locuința lui Marlin nu s'a aflat nimic. Mai norocoasă a fost cercetarea la locuința lui Kleeberg. Aci s'au cercetat cu de amăruntul un șop de lemne, în care pre lângă alte învechituri s'au aflat o masă veche de cună, încungiuată de două părți cu lădi, străiți ș. a. Depărtându-le pe acestea lucrătorii măturară gunoale și paele de sub masă. Un lucrător dede săpând de un obiect tare, care fu cercetat mai de aproape.

Acesta era un pantalon negru legat la amândouă capetele și umplut cu obiecte grele. Când procurorul deschise pantalonul află întrânsul un revolver de busunariu, nisce ochianuri, nisce fărfulii de argint și diverse prețioase, brațele, ceasuri, medalioane și alte lucruri. Pantalonul era atât de îndesat cu aceste obiecte, încât nu-l puteai îndoi. Gaura, în care era ascuns, era lungă și îngustă. Lângă aceasta gaură, mai era alta goală coperită numai puțin cu paie și gunoae. Aceasta parte a șopului nu fusese cercetată la prima perchișițiune.

Fiind acest pantalon agnoscat că este a juneului Kleeberg, nu mai era nici o îndoială, că Kleeberg l'a îngropat cu obiectele acolo, coperind groapa cu paie și gunoae și punând masa și alte învechituri peste locul suspect.

Acest *corpus delicti* grav descoperit pe la oarele 11 ante. am. fu dus la tribunal și predat judelei investigatoru Iahn. Acesta, acoperind obiectul cu un vestmânt, luă de loc pe Kleeberg la interogatoriul. Kleeberg întimpină momentele de suspecțiune ce l'agravau cu atâta cerbicie și lipsă de precauțiune încât făcea să se îndoiască și cel mai experimentat jude criminal de vinovăția lui. Deodată judele investigatoru trase vëlul de pe obiectele răpitate — Kleeberg îngălbinesce ca ceara își perde pe vre o câte-va minute prezența și graiul, până ce la stăruința judelei se înduplecă și începu a mărturisi crima cu toate detaiurile cele groasnice.

Cei doi făptuitori, Anton Kleeberg și Robert Marlin au plănit crima încă cu vre o câte-va săptămâni mai înainte; ei au făcut visite dese în casa lui Friedenwanger, cu cugetul de omor. Pretest la aceste visite era înșuși ocupațiunea ucisului, care da bani imprumut și pe amanete. Dar intențiunea de omor n'au putut o îndeplini din cauză că nu li s'au părut împregiurările favorabile. În 21 Februarie (Joi) seara pe la 8 oare ambii după ce mai întâiu au beut vre-o câte-va litre de vin, s'au dus earăși în casa lui Friedenwanger proveđut fiecare cu un picior dela tripodul unui cuptor; prelângă aceasta Kleeberg mai era înarmat cu un cuțit furat din ospătaria Neu-

müller ear Marlin cu un stilet. Ei aflară familia lui Friedenwanger ședând la masă cu lampa aprinsă; Friedenwanger joca șach cu soția sa, lângă ei sta servitoarea care ținea în brațe pe baiatul cel mic de patru ani. Nimic nu prevestea reutatea ucigașilor când acestia intrară în casă. Kleeberg avea ferul în busunariul din lăunțu al căputului preste care era imbumbat căputul cel de asupra, ear Marlin avea ferul seu în mână stângă a căputului. Marlin areță că vrea să rescumpere un medailion amanetat (zălogit). Doamna Friedenwanger care de regulă purta cheile dela casa Werthemiană la sine, deschise cassa și scoase dintrinsa o cutie, în care era păstrat medailionul împreună cu alte prețioase. În vreme ce doamna puse cutia pe masă și se uita împreună cu soțul seu, plecați în cutie, canibalii la un semn dat scoaseră fie-care fierul seu și Kleeberg dede lui Friedenwanger, ear Marlin doamnei câte o lovitură în cap atât de teribilă, încât nenorocitele victime au căđut cu capetele sfărmate la pământ. Servitoarea cuprinsă de spaimă a scăpat copilașul din brațe, ear după aceasta cei doi ucigași se răpeđiră amândoi asupra servitoarei și a copilașului și-i loviră și culcară la pământ. Marlin se duse la cassa Werthaimiană și o despoia, ear într'aceea Kleeberg comise contra victimelor moarte bestialități cunoscute, tăindu-le găturile cu cuțitul și spintecând lui Friedenwanger pântecul ș. a. Cănele, care scăpase neucis, se afla pe timpul omorului în curte. Precând Marlin era ocupat cu raptul și cu spargerea dulapurilor, se aude o șgărietură pe părere. Marlin easă afară și vede că este cănele, care și intră în casă după Marlin, unde se așează pe divanul odăiei, în care erau cadavrele mutilate. În acel moment, după mărturisirea lui Marlin, Kleeberg tocmai tăia gătul doamnei Friedenwanger. Ucigașii pachetară apoi obiectele răpitate, prețioasele și vre-o doi bani gata, învêliră instrumentele de omor mângite de sânge, într'o cărpă, (aflată la podul de lângă spital), care era destinată pentru păstrarea prețioaselor și a fărfuliilor în cassa werthemiană, Marlin dede foc cu o lumină de stearin unui străjac, ear Kleeberg aruncă lampa cu petroleu ardând în păcel, unde aruncaseră mai înainte hărtii și cărți, și după aceasta s'au depărtat. Cu cheia ce o luară din cună incuiară ușa dela stradă, svêliră cheia (care până acum nu s'a aflat încă), preste zid în curte și ca și când nu s'ar fi întemplat nimic, și-au vêđut de cale, trecând prin strada sărei și pre la bastiunea Haller, unde Kleeberg s'a încercat să arunce cuțitul de omor preste zid în gradina parochială catolică, dar fără rezultat. Aci și-a căpetat cuțitul stîrbătura. Apoi au ascuns cărpa și instrumentele de omor sub podișorul de lângă spitalul civil și fie-care s'a dus acasă. Marlin dedeuse partea sa răpită lui Kleeberg, afară de unele inele, care lunecaseră în cuptușala căputului. O jumătate de oară după sevêrșirea acestui omor crunt s'a observat focul în casa lui Friedenwanger. Kleeberg și Marlin alergară la locul incendiului se stingă și dînșii focul pus de ei înșiși.

A doua zi (Vineri) Marlin avea să călătorească din Sibiu în afaceri de agentură. În aceasta zi dînșul fû arestat togma în momentul când era se plece, însă neconstatându-se alte momente agravatoare fû liberat. Inelele ce lunecaseră în căptușală, le au fost ascuns Marlin după o bárnă dela privadă în locuința sa și le a dat apoi după ce interogatoriul prim n'au rezultat, și pe acelea lui Kleeberg. Interogatoriul cu Kleeberg a ținut dela 12 până la 2 oare d. m. După o pauză fu adus Marlin la interogatoriul. Acesta nega în mod nerușinat și cerea să fie eliberat. Abia după ce i se produse cuțitul furat dela Neumüler și modul cum a urmat omorul, începă să șovăiască, fără însă de a face o fasiune deplină. Dar când fu confrontat cu Kleeberg, despre care nu scia că este arestat, și când acesta îndigitând la obiectele răpitate dișe: „eu nu me trădam nici pe mine nici pe tine dar e prea târđiu — s'au dovedit toate“ — Marlin începu a tremura și îl trecură lacrimile, apoi dișe și el că e prea târđiu și făcu depunerea.

Era un ce șguluitoriu a vedea pe acesti criminali împetriți completând detaiurile cruntului omor și corigându-se reciproc cu un *aequo animo*, ca și când ar fi vorba de un lucru de toate zilele.

Marlin s'a portat înainte de a mărturisi într'un mod insolent, ear după depunere a început a plânge și se arata frânt. Kleeberg pare mai mult tēmpit. Ambii se dișe că și-ar fi esprimat Marți dorința să vadă pe nenorocii lor părinți.

Incendiul al doilea dela moară neagă a-l fi pricinuit ei, de asemenea ori ce altă crimă ce li se mai impută.

După mărturisirea criminalilor nu mai sânt alți complici la acest omor.

După ce faptul e constatat drama înfiorătoare va merge cu pași repeđi pe calea sa spre încheere.

Varietăți.

* (Convocare). În urma scriptei Preaonoratului Comitet electoral permanent al partidei naționale române din Sibiu de dte 10 Febr. a. e. alegătorii români din municipiul Clușului adunându-se în 2 Martie a. e. la o consultare, au decis să se țină adunarea generală a alegătorilor români din Comitatul Coșognei și municipiul Clujului în 12 Martie (dina târgului) la 11 oare a. m. în localitatea casinei române (casele parohiali rom. gr. cat.) pentru constituirea clubului electoral.

Subscriși avem onoare a invita prin aceasta la adunarea amentită pre toți alegătorii români susmemorați, și în special pre on. membrii ai congregațiunii comitatense, rugându-i ca să se înfațișeze în număr cât de complet.

Cluj, în 2 Martie 1884.

Din însărcinarea conferinței.

Iuliu Coroianu,
președ. adhoc.

Basilii Podoba,
secretar adhoc.

* (Victor Napoleon). „Pesti Napló“ comunică după un telegram din Paris, că Victor Napoleon fiul lui Jerome Napoleon, va intra în armata română la servii militari. Mult ne place că putem înregistra și noi aceasta scire despre simpaticul june prinț în care se concentrează cele mai bune speranțe ale francesilor și preste tot ale rasei latine; dar și mai mult ne-ar plăcea să o putem constata ca fapt complinit.

* (Cronica Judiciară). Baba Ileana, recte Ileana Popească, pețitoare de profesiune, a fost propusă ca martoră în procesul intentat de o camaradă a ei unui oare-care Durduc pentru neplata remisei de 3% din valoarea zestrei ce a primit acesta la căsătoria sa cu dșoara Lina Hagiul.

Întrebată cum o cheamă, baba Ileana privește cu oare care compătimire pe președinte;

Ei! cum să me cheme: eacă, baba Ileana! Cine nu cunoaște pe baba Ileana? Aș vrea să am atâta galbini câți flăcăi am însurat și câte fete am măritat! Toți boerii dela Curte mă știu pe mine, și chiar dela Divan, că la mulți le am făcut vorba și au nemerit bine. Dvoastră, de! sunteți mai tineri, și nu cunoașteți pe baba Ileana...

Președintele: Acuma ți-am făcut și noi cunoștința. Ea spne-ne, babă Ileano, ce știință ai dta despre căsătoria dlui Durduc cu dșoara Lina?

Baba Ileana: Uite, Domnilor, s'emi fie cu ertăciune: sânt acum doi ani, m'am pomenit cu kir Durduc că vine la mine acasă și 'mi dîce: „Soi una, mamă Iléno? — Sciu maică, dacă mi oi spune. Me am pus gând să me insoar cu tata Hagiului, și voiu să te trâmît se-mi aduci foaia. — Ceas bun s'êți dea Dumneșeu, maică!“ Peste vr'o două zile, într'o Duminecă, după eșirea dela biserică, m'am și dus la Hagiul, pe care l'am găsit singur. „Ei! ce mai faci, babă Ileano? ce vînt te aduce pe la noi? m'a întrebat Hagiul. — Mulțămim Dtaie, Hagiule; am venit să 'ți cer fata.“ Hagiul mi-a dîs că nu e gata; că a mai venit și Marghioala tot pentru chestia asta, dară că a dat'o afară fiindcă i-a vorbit vorbe necuviincioase. „Apoi, bine, Hagiule, i-am dîs eu, tocmai Dta s'êți în seamă astfel de clevertiri? nu sci Dta că la o fată mare (s'êți 'mi fie cu ertăciune, cinstiți boerii!) și un măgar sbeară?“ Tura vura, Hagiul s'a înduplecat și a dîs că dă feței 500 galbeni ferecați și nimica alta. Eu am mai stăruiet s'êți mai dea măcar și casele dela Mahala, fiindcă băeatul e bun și la adecăte le, tot fii sei aveau s'êți remăe. În sfîrșit ce să ve mai spuî?

Am luat foaia și am arêtat-o lui Durduc. El, la început, cam făcea nazuri: că e puțin; că Hagiul e kiabur și trebuia să dea mai mult; că e traiul scump foc și în dîia de astădi numai e ca în vremele de demult când te duceai în piață la târgueală cu câteva parale și 'ți mai da și cusur îndereț. Însê lam înduplecat și pe el, și nunta s'a făcut, așa că după Pasci se implinesc doi ani. Durduc mi-a dat 7 napolioni, eară Hagiul 2. Eu am fost mulțămîtă și cu atît, căci așa e meseria noastră: dela unii mai mult, dela alții mai puțin; cum dă dumneșeu!

Grăție depozițiunei babei Ileanei, Tribunalul a a respins apelul celei dea doua pețitoare ca nefundat. „Dreptul“.

* (Peana de aur celui mai bun scriitoriu beletristic roman). Administrațiunea dîariului „Amicul Familie“ ce apare în Gherla, a destinat o peană de aur pentru premiarea celei mai bune scrieri beletristice (poesia, novela, piesa tearală s. a.) publicănda în acest dîariu. Se vor preferi scrierile acelea a căror sujet va fi scos din istoria noastră națională, ori din viața socială a poporului român. Terminul concursului e 18/30 Octomvre 1884, pe când manuscritele, nesub-

scrise de anctor proveđute cu oare care devisa, sânt a se trâmîte la „Cancelaria Negruț în Gherla (Sz. ujevár — Transilvania), alăturănd la ele și o epistolă sigilată cu sigil străin, care în lontru se arete numele auctorului ear din afară se poarte devisa operatului.

Peana aceasta este o lucrare de arta a unei dintre cele de întâia firme din Paris. Cotorul întreg e lucrat din aur în forma penei de gîscă, ear vârful penei e din diamant. După adjudecarea premiului, se va tăia în cotor o inscripțiune potrivită împreună cu numele premiatului.

* (Justiția militară rusă). Guvernatoarele militar din Varșovia locotenintele mareșal Berg ține foarte ca militarii să fie curăți și regulați îmbrăcați. Acum câte va dîle el vîđu pe un locoteninte de infanterie că purta pinteni, îl ocără și-l trimise pentru opt zile la arest. Toate rugăciunile de al erta remaseră zădarnice și generalul dîse: „Dacă vei vedea vrodată că eu calc regulamentele îți dau voie să me pui la arest.“ La 17 Februar locotenintele întelni pe mareșalul Berg și dîse superiorului seu: „Escelența Sa mi a permis să-i fac și eu imputări. Escelența Sa este general de cavalerie și cu toate acestea nu poartă pinteni.“ Generarul rise, și apoi răspunse: „Ai dreptate și merit o îndoită pedeapsă. Dar fiindcă n'am vreme să fac arestul și fiindcă dta 'ți petreci vremea numai bînd, danțând și jucând cărți, apoi te însărcinez pe Dta să faci pentru mine acest arest de două săptămâni.“

* (O punte care cântă). Unul din corespondenții dîariului „La nature“ a dat la lumină faptul curios, al punții Filsit dela Lyon, care emite sunete foarte distincte pe diferitele puncte ale ei, când vîntul este indestul de tare. Aceste sunete, care uneori au multă intensitate, sânt în genere de același ton, și dulceața lor este deamnă de observat. Ar putea crede cineva în unele momente, ca această punte este locuită de legiuni întregi de naia nevêđute. Eată esplicarea acestui fenomen, după corespondentul dîariului „La nature“: Parapetul punții este format de lespeđi de peatră, de patru metrii lungime și 21 centimetrii grosime, unite la extremitățile lor și străpunse de o serie de deschidători avînd forme unii dreptunghi terminat prin două semicercuri. Puntea fiind îndreptată dela Ost la Vest, vînturile din Nord și din Sud vin să lovească dea dreptul fețele exterioare ale parapetului. Curentele aeriane, lovînduse de vârful deschidăturilor acestui parapet, produc nise undulățiuni analoage cu acele ale instrumentelor de vînt; deschizetura din parapet formează tubul și lespedea îndeplinesc rolul de resonătoare.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Iubirea și atragerea copiilor către factorul principal al învățămîntului, școala.

(Urmare și încheere din Nr. 20)

Mai departe iubirea reciprocă ușurează soarta învățătorului, să nu-și imagineze învățătorul, că el va petrece bine în viața aceasta, ci trebuie să-și implinească misiunea sa, și implinindu-o să fie cu băgare de seamă la tractare cu școlarii, să nu fie dur ci cu manieră fină; că numai astfel se va înrădăcina în copii iubirea și atragerea către școală!

Vêđurăm cum poate învățătorul să atragă copii către școală prin însușirile și manierele fine ale sale; să vedem cum poate să le atragă iubirea și alipirea către școală cu privire la învățămînt, de oare-ce și dela învățămînt atêrnă iubirea și atragerea copiilor către școală.

Vor fi de aceea cari vor dîce: că ei purced cu toată afabilitatea cu copii, și totuși nu vin la școală. Ce e drept dacă purcede cineva cu toată afabilitatea și copii nu vin la școală, negreșit că a căđut în alta greșală adecă: în predarea materiei de învățămînt; de oarece scim că dacă vin copii la școală și-i primim sub scutul nostru trebuie să le predăm pe lângă toată afabilitatea și ceva învățături, cari necunoscîndu-le cum să-le predăm rătăcim în vastul întreg al educațiunei. Învățătorii mai de etate mai că am potea spune în general că îndată ce vin copii la școală la 2, 3 zile și încep cu predarea obiectului de învățămînt, cetitul și scrisul (în loc de scrisul și cetitul) și-i cheamă la tablă să-i învețe numele literei (în loc de sunet), care pentru copii ce vin prima oară la școală este o sarcină prea grea, și nu sânt în stare cu spiritul lor cel fraged, a cuprinde aceea materie împărtășită din partea învățătorului. Atunci învățătorul să superă vîđu că copii nu pot să cuprindă materia împărtășită, și 'i dojenesce, ba capătă și de bătut; altul pentru că nu a putut lua în cap materia împărtășită altul pentru că a făcut ceva, altul pentru alta; de oare ce este scit, când vin copii prima oară la școală sânt mai ne-învețați, mai nestatornici, și fac ceva, atunci învățătorul să ia cu o gură mare pre copii greșeți îi dojenesce și 'i bate atunci în copii se nasce ura față de școală, merge acasă po vestesce părinților, apoi ba se mai tragă el către școală.

Dovadă destul de învederată despre aceea ne arată: când te iei a vorbi cu cineva din popor despsre școală, auđi dîcînd pe unul și pe altul „și eu am fost o dî la școală, și cum a mers mi-a dat dascălu o nuia, apoi ba se fi fost acel om care să mă fi putut duce mai mult la școală!“

Apoi unul ca acela care purcede astfel mai poate oare să se plângă pentru nevenirea copiilor la școală? De sigur că nu! De oare-ce pe lângă o tractare așa animalică nu mai peate fi nici vorbă, ca copii să aibă iubire și atragere către școală.

Mai întăiu trebuie desvoltate cugetele copiilor prin diverse raporturi, și apoi avînd cugete să le poată exprima prin cuvinte care se numesce vorbire sau limbă; și astfel avînd copii cugete și vorbe, cari sânt elementele limbei sânt capaci pentru cele de învățat. Toate aceste cer timp mai îndelungat și o tractare fină și mai multe alte exerciții*) până se începe cu scrisul și cetitul și așa succesive la celelalte obiecte de învățămînt.

Încât privește pre învățătoriu cu privire la predarea obiectului de învățămînt, ca copii să aibă iubirea și atragerea către școală, și cele de învățat, voiu amintî aci pe scurt. Învățămîntul să se predea în mod metodic**) conform naturii copiilor, că neținînd cont de aceste atunci educațiunea și instrucțiunea nu ar deveni nici când la scopul dorit. Să nu pretindă dela toți progrese de asemenea, de oare ce nu toți oamenii sânt dotați dela creatorul cu calități egale; altul a primit mai mult, altul mai puțin, altul e dotat cu minte ageră, altul cu geniul artei, de aceea învățătoriu trebuie să fie cu privire la fiesce-care individ instrucționându-l conform puterilor sale.

Mai departe învățămîntul să se predea în astfel de mîsură ca spiritul copiilor să poată pătrunde și prelucra bine, că astfel va deveni învățămîntul solid, și ca învățămîntul să devină solid și temeinic, se mai recere ca învățătoriu să nu grăbească cu propunerea altui obiect de învățămînt, până când școlarii au priceput bine cele predate mai nainte. Să mergem cu paș mai lini și vom ajunge mai sigur la scopul dorit. Dar să ne grigim să nu prea scurtăm obiectul, căci nu produce soliditate, de oare-ce presupune cunoștințe mai înalte. Soliditatea preține ca cunoștințele necesare să se împărtășească elevilor în mod nescurtat, și în cât mai ușor. Învățătoriu carele scie face învățămîntul ușor, ținînd cont de personalitatea elevilor, este cu mult mai stimat, și astfel produce rezultat mai favorabil. Învățătoriu să grigească să nu prea lățească materia, să nu creadă prin aceasta că va produce rezultat mai favorabil; ci din contră puterile energice ale copiilor vor slăbi, și se pot timpî sub sarcina materialului; ci să grigească să nu prea însărcineze puterile copiilor, că va produce rezultat mai favorabil decăt acela ce grămădesce la materie și pretinde ca spiritul copiilor să pătrundă, fără ca puterile copiilor să poată suporta aceasta sarcină.

Mai presus de toate să recere dela învățătoriu în privința învățămîntului, ca să nu propună copiilor multe cunoștințe, ca ei să nu fie în stare ale suporta; că aruncînd asupra lor o sarcină prea grea, ei vor cuprinde materia aceea numai pe deasupra, fără ca spiritul lor să o poată pătrunde, prelucra bine și cum se cuvine și copii vor învăța atunci numai din frică fără înțeles; și atunci învățămîntul nu e învățămînt ci numai drăsură, și copii prin aceea se torturează, și vîđu că nu o pot petrunde materia predata, se nasce în ei ura față de învățămînt, ura față de școală, și prin urmare nici că poate fi vorba de progres.

Din toate aceste resultă: că învățătoriu trebuie să-și satisfacă înaltei sale misiuni, că nu mai astfel va deveni organ folositor omenimei; și satisfăcîndu-și nu se va căi nici când, că nu are pe cine să instrucționeze pentru nevenirea copiilor la școală.***)

*) Veđi „Scriptologia“ de B. Petri, pag. 58, 59—84.

**) Veđi „Instrucțiunea“ tot de același autor.

***) Disertațiunea aceasta s'a cetit de către domnul învățătoriu Ioan Costa în conferența învățătorilor din 22 August 1883 la Oradea mare. Din ea vor traze multe foloase învățătorii nostri de pe sate. O publicăm în haina, în care ni s'a trimis. Originalitatea formei încă va avê influența asupra învățătorilor nostri.

(Mijloc de cură.) Tuturor căți sufer de epilepsie, convulsioni (sgărciuri) și de nervi le putem recomănda un metod renumit în lumea întreagă, recunoscut de cele mai înalte autorități medicinice, așa dîcînd minunatul metod de cură al dlui profesor Dr. Albert, în Paris, place du Trône, 6; deci fie-care bolnav să se adreseze cu deplină încredere la susnumitul și mulți și vor dobîndi sănătatea, deși au desperat deja de a o mai reavê. În casa dlui profesor toți cei ce sufer de nervi vor ața locință liniștită, cei lipsiți de mijloace vor fi considerați; cum am înțeles din țvor sigur, preșurile capitalei universale Paris sânt relativ foarte eștine. Tractament și prin corespondență, dacă se va trimite istoricul detaiat al boalei. Trebuie să mai observăm, că dl profesor Dr. Albert va pretinde onorar numai după ce se vor vedea rezultatele curei.

Loterie

Mercuri în 5 Martie 1884.

Sibiu: **40** **45** **83** **54** **51**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 4 Martie n. 1884.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	121.85	121.90
Renta de aur austriacă	102.25	101.75
Acțiuni de bancă austro-ung.	843.—	844.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	311.—	310.75
Acțiuni de credit austr.	309.10	309.—
Renta ung. de hârtie.	88.20	88.10
Argent	—	—
Renta de aur ung. de 4%	90.75	90.65
Galbin	5.71	5.70
Napoleon	9.60	9.59
London (pe polița de trei luni)	121.45	121.45

Nr. 81. B. [685] 1—3

CONCURS.

De oare ce în urma concursului publicat în „Telegraful român“ Nr. 5 și următorii din anul curent, la postul de paroch în parochia de clasa a III din Costeni cu venit anual de 250 fl. v. a. până la termenul prefript n'a suplicat nici un individ calificat, așa termenul concursului supramentionat se prolongește cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful român“.

Cupșeni în 18 Februarie 1884.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Samuil Cupșa,
protopresbiter.

Nr. 60. [684] 1—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Zaránd se escrie concurs pe baza „Statutului organic“ §. 63. combinat cu §. 23. punct 5 și a instrucțiunii votate de sinodul archidieceșan la 13/25 Aprilie 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitorul protopresbiter, ca atare va fi tot odată și paroch în parochia vacantă în locul central al tractului, anume în opidul Brad, director la gimnasiul român gr. or. cu 4 clase

gimnasiale, și președinte al reprezentanței gimnasiale.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiter sunt: a) venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutoriul de stat și din tacsele ce încurg pentru ședulele de cununie, pentru vizitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorțiali și pentru alte speciale funcțiuni protopresbiterali; b) venitele ordinari ale parochiei de clasa a III din Brad.

La postul acesta pot concurge bărbați apți și binemeritați pe terenul bisericesc și scolar, având totodată a documenta o pregătire cel puțin de VIII clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate, ca au terminat studiile teologice la vre un din institutele metropoliei noastre și au susținut cu succes bun esamenul riguros de calificățiune, sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre-un institut ortodox afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de calificățiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidieceșan.

Pot însă concurge și fără testimoniu de calificățiune profesorii de teologie și preoții chirotoniți înainte de introducerea esamenilor de quali-

ficiățiune, dacă în celelalte au calificățiune prescrișă de mai sus.

În mod excepțional pot concurge și fără prescrișă calificățiune gimnasiale acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul și acurateța manifestată în administrarea protopresbiteratului vor avé dela consistoriul archidieceșan (plenary) speciala îndreptățire la acest concurs.

Cei ce veiesc a concurge la acest post, au a-și așterne suplicile de concurs la veneratul consistoriu archidieceșan în Sibiiu, în restimp de 30 de zile deta prima aparițiune a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“, alăturând câte o tabelă de calificățiune, care să conțină date esacte și speciali în următoarele rubrici: numele caracterul (rangul bisericesc) și locuința concurentului, anii etății, (anul, luna și ziua născerei) studiile pregătitoare, afară de cele teologice (anul, locul și categoria acelor esamenul de maturitate și altele; studiile pregătitoare teologice) anul și locul acelor esamenuri de calificățiune), serviciile de până acuma pe terenul bisericesc și scolar (timpul, locul și categoria acelor) în fine cunoștința limbelor și alte reflexiuni.

Datele din aceasta tabelă sânt de a se întări cu documente, cari se se acudă în original, precum carte de boțez, testimonii scolastice și de maturitate, testimonii teologice și de calificățiune, atestate de serviții bisericesci și eventualmente toate altfel de recomandări.

Brad din ședința comitetului protopresbiterat ținută la 30 Ianuarie 1884.

Președinte
George Părău,
adm. protopresb.Notariu
Stefan Albu,
profesor gimn.

Demn de atențiune!

PILEPSIE

CONVULSIUNI (sgârciuri)

ȘI

BOLNAVI DE NERVI.

Află ajutoriu sigur prin metoda mea. Onorariu numai după ce se vor vedé rezultatele. Tractament prin epistole, sute de indiviđi vindecați.

Profesor Dr. Albert.

Pentru deosebitele succese din partea societății științifice franceze distincții cu medalia cea mare de aur clasa I-mă,
[646] 6. Place du Trône, Paris. 10

Unicul, cel mai avantajos și mai bun mod de comandare!

Articuli și lucrurile înșirate se pot comanda dela firmele numite de primul rang mai avantajos și mai sigur numai și exclusiv dela redacțiunea

„NEMZETKÖZI HIRDETŐ“

(Budapesta VII. Károlykör 7).

Se garantează următoarele **avantajie**: 1. Articuli și lucruri numai de calitate cea mai bună se espedează dela firmele de primul rang celor ce fac comande, numai cu prețurile originale, după curant original. — 2. Comandatorul poate să-și acopere toate trebuințele printr'o singură cartă de corespondență și poate economisa separat spesele de espedițiune. — 3. Din prețul **fixat** pentru articuli și lucrurile marcate cu o stea **dăm rabat** 10%, și dela 10 fl. în sus espedăm toate franco. — 4. Comandele și corespondențele respectivului le efectuim gratuit. Spedițiunile le îngrigesce Vajda Bela speditor de prima clasă.

Pentru fie-care comandă oferim **garanție întreită**: din partea firmei, a spediturii și a redacțiunei „Nemz. H.“

I. Specialități de cură.

Spirț de vin acid Brázay, pentru 42 de boale diverse, de un efect ne mai pomenit, neapărat de lipsă în ori ce casă. Prețul 80 și 40 cr.

Cafea Ungaria. Dela Szalady Antal. Pentru dureri de stomach, dissenterie. Efect minunat de bun. Pentru sănătoși de neprețuit. Un chilo 1 fl. 20 cr.

Plastru universal pentru rane, Forty, vindecă ori ce rană la moment. După curant. Unsoare de rane universală de M. Weisz, prețul 30 și 50 cr.

Beri sanitarie **Hoff János** 1 ploscă 60 cr. Zacharicale smăltuite 20 cr., esență de malt 70 cr. **Strausz B.** bere de piept, pilule recoritore și pastile de pe piept. După curant. **Pilule sanitare carpatine** contra tusei, scrofulelor și contra durerilor de piept din magazinul principal al lui Friedrich cu 21 cr.

Specialități de cură din magazinul principal a lui Török József: Pentru prăsierea de barbă 2 fl. 60 cr. Vas bravais 3 fl. Recomandăm în deosebi:

Esență de ochi de Dr. Lebois, apă de cură pentru ochi franceză, de un efect mare și pentru întărirea ochilor sănătoși, indispensabilă pentru ori ce familie îngrigiată de organele vederei la membrii sei; neapărat de lipsă pentru ochi slabi, bolnavi și cășunători de durere și în genere pentru ori ce boală sau incomoditate de ochi, ca o medicină din cele mai escelente de soiul acesta de cură și recunoscută ca cea mai bună și recomandată din partea celor mai autorizați doctori de medicină. Afară de Török József se mai poate procura dela depozitarul principal: Müller L. strada Soroksár 4. Prețul unei sticle 90 cr.

Esență de pelin. Medicament premiat cu medalia de aur, bun pentru emoroide, lipsă de apetit etc. Amestecat cu vin dă pelinul cel mai escelent. Afară de Török J. se poate încă procura dela inventatorul Müller Jacob (Strada Rostély, casa proprie) prețul 50 cr. Plosca mare (de 1½ litră) 3 fl. 50 cr.

Flanel pentru reumatism din fabrica lui Török Josef.

„Săpun din planta „Sultana“, soiul Nemencsek, pentru boale de piele, pete de ficat, pete pe față, mătreață și contra migrenei. Prețul 35 cr.

Preste acest preț toate specialitățile de medicamente după curant.

II. Parfumerii.

Puder-Blaha din parfumeria lui M. Müller. Tot acolo se află ori ce feliu de pudere și parfumuri. — „**Juno-crème**“ **Jaulus** din materie fără ingrediente minerale și nesticăcioase, contra petelor, pete de ficat, 1 fl. 50 cr. „**Juno-pasta**“ pentru albirea ca neaua a feții — 2 fl. — „**Juno-puder**“ 60 cr. Recomandate în modul cel mai favorabil de institutele chemice din Viena și Budapesta. Parfumerii indispensabile pentru toaletă.

Medicament nou unguresc pentru coloratul părului pentru redobândirea colorarei naturale. Specia Tokody prețul 2 fl. 50 cr.

Săpun parfumat Sultana. Indispensabil în ori ce budoar, de un efect recunoscut extraordinar. Prețul 3 bucăți 1 fl. Soiul Nemencsek.

Medicament pentru crescerea părului. Secretul familiei a lui R. Hausner. Prețul 1 fl. 40 cr.

Preste acest preț ori ce parfum după curant.

III. Articuli de economia casei.

Fabricatele „**Első m. fekete börkenöcs ggyár**“ („Prima fabrică ung. de pomădi negre.) Pomade neagră pentru pei 1 fl. 20 cr., galbină 1 fl. 50 cr. Lac duplu venețian 60 cr. de Nemencsek, speditorul de curte a archid. Iosif. Speditor militar, polițian etc.

Cleiu universal rece de Singer. Pentru cleirea bușilor, sticlelor, pipelor, bucăților de lemne și a peilor. 20 cr.

Poleitură de lac Mosánsky. Pentru curățirea metalelor — soiul Nemencsek 10 cr. Prav contra insectelor — Polsch — 1 fl. Prav pentru stêrpirea cloșanilor de Reiss 1 fl.

Articuli de modă, vestminte.

Articuli de modă pentru bărbați și schimburi de Ludovic Karikás. Vestminte albe sanitarie și îmbrăcăminte de Dr. August Jäger din magazinul principal din Budapesta. Pălării din magazinul principal al lui Nyerger.

Articuli de modă pentru femei dela speditorii de curte Monasterlii și Kuzmik. Vestminte femeiesci dela Friederich, din croitoria principală a fostilor Alter și Kiss.

Papuci din fabrica lui Lőrincz István, pentru dame și copii.

Preste acest preț curantul normal.

Felurimi.

Se recomandă produsele de spirt, drojde de bere, liqueur, rum și esența de oțet, din fabrica societății Gschwindt. Fabrică și baie: Józsefváros, Ülői ut. Magazinul principal: Károly körút 17, în casa br. Orezy.

Mobiliu de casă, dela prima societate industrială de mobile. Scaun **excellentiar**, pentru 16 scopuri de C. Schöberl. **Căși de bani**, de Fr. Wiese, speditor de curte. **Mobile de fer**, de H. Stitz. Vestminte de pat, dela speditorul de curte T. Hüttl.

Sticlării din fabrica lui Stölzle și fiu, din fabrica lui B. Kocsik. **Requisite pentru căi** de L. Szigeti. **Requisite din gimnastică**, unelte, petri de moară, requisite de cumină, de Geitner și Rausch.

Biliard și mese de joc de J. Gyöngyössy. „Ariston“ instrument musical ce cântă de sine, 25 fl., din magazinul principal. „Orchestrion“ orchestru admirabil, cântă de sine, dela 1000 fl. în sus, din fabrica principală. **Clavire** din fabrica lui Lédeczy.

Pusci de vênat, pistoale etc. la speditorul de curte Kiroer. **Requisite de vênat** și pentru călătoria, dela T. Kertész

Mașini economice, de N. Fehér. **Mașini de cusut** de Neidlinger. Instrumente necesarii la măiestrii de Geitner și Rausch.

Cele mai eminate vinuri spumegătoare din Francia, dela L. Müller, reprezentantele firmei Jaques Louis Fréres în Budapesta Grand vin dela courone 3 fl. 80 cr. Carte blanche 1-ère choix 3 fl. 50 cr.

Essenții pentru gătirea liqueur-elor de ori ce soi, din fabrica lui A. Watterich.

Portrete succese frumoase, din laboratoriu lui J. Neumann, Zogrăvia de carbune 3 fl., de cretă 6 fl., de oleu (mărimea întreagă) dela 8 fl. în sus. Icoanele se remit nevătămăte. Stindarde cu portrete pentru alegeri, din laboratoriu lui J. Neumann.

Lucruri de gravură, sigile, stampilii, marce de sigil, monograme, cu prețul cel mai estin.

Din farmacia lui Fácányi se capetă următoarele specii de cură: 1. **Muștarul dulce** de Fácányi. Cu efect extraordinar și eminent sigur contra catarului de gât, intestine și stomach etc., în casuri de lipsă de apetit, recunoscut de mai mulți cu recomandățiuni numeroase, veritabile și sincere. Prețul: 1 fl. sau 50 cr. — 2. **Săpun Fhenil**, cel mai bun săpun de cură 1 fl. — 3. **Spirț de vin serafim** în compozițiunea cea mai veritabilă unicul cu efect sigur, 80 și 40 cr. — 4. **Papir contra reumei**, vindecă momentan ori ce durere de dinți, cap și reumă.

Cu un cuvânt, ori ce obiect și articlu, se gătesce și tramite conform tarife tipărite.

Primul loc de central de speduire a tuturor productelor, articilor și fabricatorilor de esport din Ungaria (vin de Toca, Ménes, din ținutul Balaton, prin L. Vomossy, bere de Köbánya, dela Dittrich și Gottschling, pipe de Semnitz dela F. Heller, fer unguresc, otel etc. dela P. C. Vadhus, lampe, papir, săpun, paprica (ardeiu) de Seghedin etc.), procurându-le toate dela izvoarele cele mai directe, cu prețuri ficșate și cu prețul stabilit în tarifa respectivelor firme. E de ajuns a adresa o cartă de corespondință la redacțiunea:

„Nemzetközi Hirdető“.

(Budapesta VII. Károly körút 7.)

Efectuare promptă, onorabilă și grabnică.

[671] 3—7